

EL TERCER PERÍODE DELS ERRORS DE LA INTERNACIONAL COMUNISTA¹

Lev Trotski

8 de gener de 1930

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “El ‘tercer período’ de los errores de la Internacional Comunista”, en *Escritos* Tomo I 1929-30, volumen 3, Editorial Pluma, Bogotá, 1977, pp. 613-677.

1. Què és la radicalització de les masses?

Les estadístiques de les vagues a França

Què demostren les estadístiques?

Fets i paraules

2. Les crisis conjunturals i la crisi del capitalisme

Conjuntura econòmica i radicalització

La por als processos econòmics

3. Quins són els símptomes de la radicalització política?

Quines són les perspectives immediates?

4. L'art de l'orientació

Molotov “entra amb els dos peus”

Vagues econòmiques i crisis

Els progressos de l'URSS i el “tercer període”

La consigna de vaga general

“Guanyar el carrer”

“Res d'aliances amb els reformistes”

No oblideu el vostre pasta

Una vegada més sobre el perill de guerra

Els tres corrents del comunisme

1. Què és la radicalització de les masses?

Per a la Internacional comunista la radicalització de les masses ha passat a ser

una professió de fe sense contingut, no la caracterització d'un procés. Els comunistes autèntics (ens ensenya *l'Humanité*) han de reconèixer el paper dirigent que ha de jugar el partit i la radicalització de les masses. No té sentit plantejar el problema d'aqueixa manera. El paper dirigent que ha de jugar el partit és un principi incommovible per a tots els comunistes. Qui no ho accepta és un anarquista o un confusionista, mai un comunista, és a dir un revolucionari proletari. Però, per ella mateixa, la radicalització no és un principi sinó una caracterització de l'estat d'ànim de les masses. Correspon o no a aqueixa caracterització l'actual període? Cal buscar la resposta en els fets. Per tal d'avaluar correctament l'estat d'ànim de les masses cal utilitzar els criteris adequats. Què és la radicalització? Com es manifesta? Quines són les seues característiques? Quin és el ritme del procés, en quina direcció apunta? La pèssima direcció del Partit Comunista Francès ni tan sols es planteja aquests interrogants. Com a màxim, farà una referència a l'increment de les vagues en un article editorial o en algun discurs. Però, inclús en aqueix cas, només es citen les dades, sense una anàlisi seriosa, ni tan sols una comparació amb les d'anys anteriors.

Aqueixa actitud davant del problema sorgeix no sols de les malaurades resolucions del Desè Plenari del CEIC sinó, també, del mateix programa de la Internacional Comunista. La radicalització de les masses hi apareix descrita com un procés continu: les masses són avui més revolucionàries que ahir, demà seran més revolucionàries que avui. Semblant mecanicisme no correspon al vertader procés de desenvolupament del proletariat ni de la societat capitalista en el seu conjunt. Però sí que es correspon perfectament amb la mentalitat dels Cachin, els Monmousseau i la resta d'oportunistes temorosos.

Els partits socialdemòcrates, sobretot en la preguerra, albiraven un futur amb un continu increment de vots socialdemòcrates, que augmentarien sistemàticament fins al llindar de la presa del poder. Per a un pensador vulgar o un seudorevolucionari, aquesta perspectiva manté tota la seua vigència; només que en compte de parlar d'un continu increment dels vots, parla de la contínua *radicalització de les masses*. Aquesta concepció mecanicista es recolza també en el programa Stalin-Bukharin de la Internacional Comunista. Sobra dir que, des de la perspectiva de la *nostra època de conjunt*, el proletariat segueix un procés que avança vers la revolució. Però no es tracta d'una progressió ininterrompuda, com no ho és el procés objectiu d'agudització de les contradiccions capitalistes. Els reformistes només veuen l'ascens del capitalisme. Els "revolucionaris" formals només veuen les seues caigudes. Però el marxista contempla el procés en el seu conjunt, amb totes els seus alces i caigudes conjunturals, sense perdre mai de vista la seua dinàmica principal: les catàstrofes bèl·liques, les explosions revolucionàries.

L'estat d'ànim polític del proletariat no canvia automàticament en una mateixa direcció. La lluita de classes mostra alces seguides de caigudes, marejades i refluxos, segons les complexes combinacions de les circumstàncies ideològiques i materials, tant nacionals com internacionals. Un alça de les masses que no és aprofitada o és mal aprofitada es reverteix i culmina en un període de reflux, del que les masses es recuperen aviat o tard sota la influència de nous estímuls objectius. La nostra és una època que es caracteritza per fluctuacions periòdiques extremadament brusques, per situacions que canvien de manera molt abrupta, que, tot plegat, configura, per a la direcció, responsabilitats molt àrdues en allò que toca l'elaboració d'una orientació correcta.

L'activitat de les masses pròpiament dita es manifesta de distintes maneres, segons les circumstàncies. En algunes èpoques es pot observar les masses entestades completament en la lluita econòmica, demostrant molt poc interès per les qüestions polítiques. O bé, després d'un seguit de derrotes en la lluita econòmica, les masses poden dirigir sobtadament la seua atenció vers la política. En aqueix cas (tal com ho determinen la situació concreta i l'experiència anterior de les masses), la seua activitat política pot manifestar-se en la lluita exclusivament parlamentària o en l'extraparlamentària.

No plantegem sinó unes poques variants, que serveixen per a caracteritzar les contradiccions del desenvolupament revolucionari de la classe obrera. Els que saben interpretar els fets i comprenen el seu significat no vacil·laran en reconèixer que aquestes variants no són una elucubració teòrica sinó un reflex de l'experiència internacional viscuda durant la dècada passada.

Siga com siga, és evident que tota discussió sobre la radicalització de les masses exigeix una definició concreta. Per descomptat, l'Oposició marxista ha de formular-se la mateixa exigència. Negar de pla la radicalització és tan inútil com afirmar-la. Hem de caracteritzar la situació i la seua dinàmica.

Les estadístiques de les vagues a França

Els dirigents oficials parlen de la radicalització de la classe obrera francesa tenint en compte quasi exclusivament el moviment de vagues. L'alça d'aquest moviment és un fet incontrovertible, comprovat sistemàticament. El prendrem com a punt de partida.

Les estadístiques oficials franceses sobre les vagues sempre són confuses quant a les dates. El darrer informe sobre vagues del ministeri de treball finalitza en 1925. No tinc a mà les dades de 1926. Per als tres anys següents compte amb les

dades subministrades per la premsa comunista. Les xifres d'ambdues fonts no es poden confrontar. És dubtós que el ministeri de treball registre totes les vagues. D'altra banda, és obvi que els "revolucionaris" superficials de l'*Humanité* tendeixen a exagerar les xifres. Però, malgrat tots aqueixos inconvenients, les pautes generals del moviment sorgeixen amb prou claredat.

El moviment francès de vagues assolí el seu punt culminant en els dos anys que seguiren a la guerra. En 1919 hi hagueren 2.100 vagues, en què hi participaren 1.200.000 treballadors. En 1920, hi hagueren 1.900 vagues, i hi participaren quasi 1.500.000 treballadors. Aquest fou l'any en què hi hagué un nombre més gran de vaguistes. A partir de 1921 comença un reflux sistemàtic, amb una breu interrupció que després analitzarem, que assoleix el seu punt més baix en 1926-1927. Aquestes són les xifres, en números rodons: en 1921 feren vaga 450.000 homes, és a dir, la tercera part que l'any anterior. En 1922, 300.000 vaguistes. Només en 1923 la corba descendent es deté, i inclusivament registra un lleu ascens: 365.000 vaguistes. Aquesta alça conjuntural es degué, indubtablement, als esdeveniments relacionats amb l'ocupació del Ruhr i la mobilització revolucionària d'Alemanya. En 1924, el nombre de vaguistes es redueix a 275.000. No posseïm dades de 1926. De 1927 només sabem la xifra total de vagues: hi hagué 230, mentre que en el període 1919-1925 aqueixa xifra oscil·là entre 570 i 2.100. Encara que aquest número constitueix un índex més bé elemental, demostra, no obstant, que la corba de vagues seguí una trajectòria descendent des de 1921 fins a 1927. En el darrer trimestre de 1927 es produïren 93 vagues, amb 70.000 vaguistes. Suposant que la mitjana de persones que hi participaren en cada vaga es mantingué parell durant tot l'any (el que és una suposició clarament arbitrària), tindrem aproximadament 170.000 vaguistes per a 1927, xifra que resulta exagerada, no disminuïda.

En 1928 la premsa comunista registra al voltant de 800 vagues, de les quals unes 600 es produïren en el segon semestre de l'any, amb 363.000 vaguistes. Per consegüent, per a tot l'any 1928 podem donar una xifra hipotètica de 400.000 a 450.000 vaguistes. Per a 1929 l'informe és de 1.200 vagues, amb una quantitat de vaguistes que s'aproxima a la de 1928 (és a dir, entre 400.000 i 450.000); o siga, no hi ha increment respecte a l'any anterior. La xifra de vaguistes per a 1928, com per a 1929, és aproximadament el doble que la de 1925, pràcticament igual a la de 1921 i tres o tres vegades i mitja menor que la de 1920.

Com ja diguí, aquestes xifres no són totalment exactes, però serveixen per a definir la dinàmica del procés. Després del punt màxim de 1919-1920, es succeeix una progressió decreixent fins a 1928, amb una molt breu interrupció en 1923. 1928-1929 mostra un alça indiscutible i important del moviment de vagues, que es relaciona lògicament (com demostrarem més avall) amb la

reanimació de la indústria influït per l'estabilització de la moneda.

Podem afirmar amb certesa que el període 1919-1927 conforma un cicle independent en la vida del proletariat francès, que abraça un alça abrupta del moviment de vagues immediatament d'acabada la guerra i, després, les seues derrotes i reflux arran de la catàstrofe alemanya de 1923. Aquest cicle, en els seus aspectes més generals, és característic no sols de França sinó també del conjunt d'Europa i, en bona mesura, del món sencer. L'únic element privatiu de França és que la fluctuació entre el pic més alt i el més baix de tot el cicle és relativament petita. La França victoriosa no conegué una autèntica crisi revolucionària. El ritme del moviment francès de vagues fou un pàl·lid reflex dels gegantins esdeveniments que es succeïren a Rússia, Alemanya, Anglaterra i altres països.

Hi ha altres estadístiques que corroboren aquesta tendència del moviment francès de vagues. A principis de 1922, la quantitat de vaguistes i de dies de vaga sofrí una caiguda abrupta. En 1921 hi hagué una mitjana de 800 vaguistes per vaga i un total de 14.000 dies d'atur. Per a 1925 la mitjana era de 300 vaguistes per vaga, amb un total de poc més de 2.000 dies. Podem suposar que en 1926-1927 aquestes mitjanes no augmentaren. La mitjana de 1929 fou de 400 obrers per vaga.

Vegem un altre índex, que ens servirà més endavant. En els anys de postguerra, la xifra més alta de vaguistes correspon als miners, en els dos últims anys ocupen el primer lloc els obrers tèxtils i, en general, els de l'anomenada indústria lleugera.

Què demostren les estadístiques?

Aquestes estadístiques confirmen o refuten la tesi que hi ha una radicalització de les masses? La nostra primera resposta és que treuen la discussió d'aqueix terreny d'abstraccions en què Monmousseau diu que sí i Chambelland que no, sense definir què és la radicalització. Les estadístiques dels conflictes de vagues constitueixen una prova irrefutable que s'han produït certs canvis en la classe obrera. Al mateix temps, serveixen per a quantificar i caracteritzar aqueixos canvis. Esbossen la dinàmica general del procés i, fins a cert punt, permeten preveure el futur o, dit amb més precisió, les possibles variants que es produiran en el futur.

En primer lloc, afirmem que les estadístiques de 1928-1929, confrontades amb les del període anterior, caracteritzen el començament d'un *nou cicle* en la vida de la classe obrera francesa. En base a elles podem suposar amb fonament que

es produïrem i s'estan produint profunds processos moleculars al si de les masses, en virtut dels quals comença a decreïxer (si bé en el front econòmic) el ritme de la corba descendent.

No obstant, les estadístiques demostren que l'ascens del moviment de vagues és encara molt modest, no ens assenyalen un alça tempestuosa que ens permeta concloure que es tracta d'un període revolucionari o tan sols prerevolucionari. Notem, en particular, que no hi ha diferències notables entre 1928 i 1929. La major part de les vagues segueixen afectant la indústria lleugera.

D'ací Chambelland extreu la conclusió que *no hi ha* radicalització. Seria distint, afirma, si les vagues s'estengueren a les grans empreses de la indústria pesant i de maquinàries. Amb d'altres paraules, imagina que la radicalització cau del cel. De fet les xifres demostren no sols que ha començat un nou cicle de lluita proletària sinó que aqueix cicle està en la seua primera fase. Després d'una etapa de derrota i reflux, i com que no hi ha hagut grans esdeveniments, la reanimació només pot produir-se en la perifèria industrial, és a dir, en les indústries lleugeres, en les branques secundàries, en les fàbriques més petites de la indústria pesant. L'extensió del moviment de vagues a la indústria metal·lúrgica, de maquinàries i de transports significaria la transició a un nivell de desenrotllament més elevat i assenyalaria no sols el començament d'un moviment sinó, també, un capgirament decisiu en l'estat d'ànim de la classe obrera. Encara no ha ocorregut. Però seria absurd tancar els ulls davant la primera fase del procés, perquè encara no s'ha produït la segona, la tercera o la quarta. L'embaràs, ja en el segon mes, és un embaràs. I si l'intent de forçar el seu ritme pot menar a un avortament, el mateix pot ocórrer si ho ignorem. Per descomptat, hem d'agregar a aquesta analogia que les dates no són tan exactes en el terreny social com en el de la fisiologia.

Fets i paraules

En estudiar la radicalització de les masses, mai s'ha d'oblidar que el proletariat no accedeix a la "unanimitat" sinó en la culminació dels períodes revolucionaris. En la vida "quotidiana" davall el règim capitalista, el proletariat dista d'aconseguir l'homogeneïtat. A més a més, l'heterogeneïtat dels estrats que el componen es manifesta de manera més clara precisament en les conjuntures del camí. Les capes més explotades, menys especialitzades o políticament més endarrerides del proletariat solen ser les primeres en sortir a la lluita i, en cas de derrota, les primeres en abandonar-la. És precisament en la nova etapa que els obrers que no sofriren la derrota en l'anterior, són els primers en mobilitzar-se, encara que només siga perquè encara no han participat en la lluita. D'una manera o un altra aquests fenòmens també hauran de manifestar-se

a França.

El mateix fet es reflecteix en les vacil·lacions dels obrers organitzats, que assenyala la premsa comunista oficial. És cert, les inhibicions dels obrers organitzats estan excessivament desenvolupades. Com que es consideren un sector insignificant del proletariat, els obrers organitzats solen exercir un paper conservador. Per descomptat que aquest argument no va dirigit contra l'organització sinó contra les seues febleses i contra els dirigents sindicals tipus Monmousseau, que no comprenen l'essència de l'organització sindical i són incapaçs d'avaluar la importància que aquesta té per a la classe obrera. De totes les maneres, el paper d'avantguarda que estan exercint en l'actualitat els sectors no organitzats, demostra que no es tracta d'una lluita revolucionària, sinó d'una lluita econòmica unitària, que es troba, a més, en el seu primer estadi.

El mateix fet queda demostrat en l'important paper que exerceixen en la vaga els treballadors estrangers, que, dit de pas, exerciran en França un paper anàleg al dels negres als Estats Units. Però això és cosa del futur. En l'actualitat, el paper que juguen els obrers estrangers, molts dels quals no coneixen l'idioma, demostra una vegada més que la lluita no és política sinó econòmica i que el seu impuls inicial ha partit de la conjuntura econòmica.

Inclús en relació al front purament econòmic, hom no pot atorgar-li a la lluita el caràcter *ofensiu* que li atribueixen Monmousseau i Cia. Ells basen la seua definició en el fet que un alt percentatge de vagues s'entaulen per *augment* de salaris. Aquests bons dirigents obliden que els obrers es veuen obligats a alçar semblants reivindicacions a causa, d'una banda, de l'alça del cost de la vida i, per altra banda, de la intensificació de l'explotació física, fruit dels nous mètodes industrials (racionalització). L'obrer ha d'exigir l'*augment* del salari nominal per tal de defensar *el seu nivell de vida*. Aquestes vagues només poden ser "ofensives" per a la comptabilitat capitalista. Des del punt de vista de la tàctica sindical el seu caràcter és estrictament defensiu. És precisament aquest aspecte del problema que tot sindicalista seriós ha de comprendre clarament o subratllar de totes les maneres possibles. Però Monmousseau i Cia. es creuen amb el dret de ser sindicalistes indiferents perquè ostenten el títol, vegem vostès, de "dirigents revolucionaris". Encara que criden fins a quedar roncs que aquestes vagues defensives tenen un caràcter polític i revolucionari ofensiu, no canviaran el caràcter de les mateixes ni agregaran un àpex a la seua importància sinó que, per contra, ajuden els patrons i el govern a armar-se contra els treballadors.

La cosa no millora quan els nostres "dirigents" afirmen que les vagues es tornen "polítiques" en virtut de... la intervenció de la policia. Argument sorprenent!

Quan la policia apallissa els vaguistes, parlen del... progrés revolucionari dels obrers. La història francesa és testimoni de no poques matances d'obriers en vagues exclusivament econòmiques. Als Estats Units l'aixafament sagnant dels vaguistes és la norma. ¿Significa açò que els obrers nord-americans estan embarcats en una lluita revolucionària a ultrança? L'afusellament dels vaguistes és, per descomptat, un fet de transcendència política. Però només un xerraire podria identificar-lo amb l'avanç polític revolucionari de les masses treballadores, i amb això no afavoriria sinó els patrons i a la seua policia.

Quan el Consell General del Congrés Sindical britànic qualificà la vaga general revolucionària de 1926 de manifestació pacífica, sabia el que feia. Fou una traïció planificada intencionadament. Però quan Monmousseau i Cia. qualifiquen una sèrie de vagues econòmiques aïllades com un atac revolucionari contra l'estat burgès, a ningú se li ocorre acusar-los de traïdors conscients. És dubtós que aquesta gent siga capaç d'actuar conscientment. Però mal és el favor que els fan als treballadors.

En el pròxim capítol veurem com aquests grans herois revolucionaris presten altres serveis a la patronal en ignorar la reanimació comercial i industrial, en subestimar la seua importància, és a dir, en subestimar els guanys dels capitalistes i minar, per consegüent, els fonaments de les lluites obreres econòmiques.

Tot això es fa, per descomptat, per a major glòria del "tercer període".

2. Les crisis conjunturals i la crisi del capitalisme

En el Quint Congrés de la Confederació General del Treball Unitària (CGTU), A. Vassart atacà Chambelland en un llarg discurs que posteriorment fou publicat en un fullet amb pròleg de Jean Bricot. En aquest discurs, Vassart tractà de defensar la perspectiva revolucionària contra la perspectiva reformista. Ens solidaritzem plenament amb la intenció. Però, malauradament, els arguments que empra en defensa de la perspectiva revolucionària només serveixen per a enfortir la posició dels reformistes. El seu discurs conté multitud d'errors teòrics i de fet. Algú podria objectar, ¿perquè atacar aquest discurs particularment erroni? Vassart encara pot aprendre molt. Seria feliç de poder creure-ho. Però resulta difícil perquè el discurs aparegué en un fullet propagandístic. El pròleg pertany a Jean Bricot, qui és, almenys, cosí del propi Monmousseau, i això li atorga al fullet un caràcter programàtic. El fet que ni l'autor ni l'editor s'adonaren dels errors flagrants que conté el discurs revela el lamentable nivell teòric dels actuals dirigents del comunisme francès. Jean

Bricot ataca incansablement l'Oposició marxista. Com demostrarem més avant, li convindria més asseure's a estudiar l'abecé. La conducció del moviment obrer és incompatible amb la ignorància, li digué Marx a Weitling.

En el congrés, Chambelland expressà el superficial pensament (basat exclusivament en les seues posicions reformistes) que l'estabilització capitalista durarà aproximadament trenta o quaranta anys més, és a dir, que ni tan sols la nova generació proletària que sorgeix ara podrà fer la revolució. Chambelland no hi presentà arguments seriosos per a fonamentar aqueix lapse fantasiós. L'experiència històrica de les dues dècades passades i l'anàlisi teòrica de la situació actual refuten per complet la perspectiva de Chambelland.

Com ho refuta Vassart? En primer terme, demostra que inclús abans de la guerra el sistema capitalista no pogué existir sense convulsions. "Entre 1850 i 1910 es produí una crisi econòmica cada catorze anys aproximadament (?), engendrada pel sistema capitalista" (pàgina 14). Més endavant: "Si abans de la guerra hi hagué una crisi cada catorze anys, aquest fet es contradia amb l'asseveració de Chambelland, qui no preveu una crisi seriosa per als pròxims quaranta anys" (pàgina 15).

No és difícil comprendre que, amb aquest tipus d'arguments, amb què confon les crisis conjunturals amb la crisi revolucionària del capitalisme en el seu conjunt, Vassart no fa més que reforçar les posicions errònies de Chambelland.

En primer lloc, aqueix cicle conjuntural de catorze anys ens resulta sorprenent. D'on treu Vassart aqueixa xifra? És la primera vegada que la veiem. ¿I com és que Jean Bricot, qui ens ensenya amb tanta autoritat (quasi equivalent a la del mateix Monmousseau), no s'adonà de semblant error, tractant-se, a més a més, d'un problema que té una importància tan immediata i vital per al moviment obrer? Abans de la guerra, qualsevol sindicalista sabia que es produïa una crisi o, almenys, una depressió cada set o vuit anys. Si observem el lapse d'un segle i mig, veiem que mai transcorregueren més d'onze anys entre una crisi i la següent. El cicle era d'una duració mitjana d'aproximadament vuit anys i mig i, a més, en el període prebèl·lic es demostrà que el cicle conjuntural tendia a accelerar-se, no a frenar-se, en virtut de la renovació de la maquinària tècnica. En els anys de postguerra les fluctuacions conjunturals eren de caràcter turbulent, cosa que es reflecteix en el fet que les crisis es succeïen amb freqüència major que no abans de la guerra. ¿Com és que els principals sindicalistes francesos desconeixen fets tan elementals? ¿Com pot hom dirigir un moviment de vagues sense tenir un panorama realista dels canvis econòmics conjunturals? Tot comunista seriós pot i ha d'insistir que els dirigents de la CGTU, i principalment Monmousseau, responguen aquesta pregunta.

Així es planteja la situació des del punt de vista dels fets. No va millor des del punt de vista de la metodologia. Què demostra Vassart, en realitat? Que no es pot concebre el desenvolupament capitalista sense contradiccions conjunturals; existien abans de la guerra i existiran en el futur. Ni el propi Chambelland nega aquest lloc comú, la qual cosa no significa que aquest únic fet òbriga una perspectiva revolucionària. Ben al contrari; en el transcurs del darrer segle i mig el món capitalista ha travessat divuit crisis conjuntural, i això de cap manera ens permet suposar que el capitalisme caurà amb la dinovena o amb la vintena. La veritat és que els cicles conjunturals exerceixen en la vida del capitalisme un paper anàleg, per exemple, al dels cicles de la circulació sanguínia en l'organisme: la inevitabilitat de la revolució depèn tant de la periodicitat de les crisis com la inevitabilitat de la mort del pols rítmic.

En el Tercer Congrés de la Internacional Comunista (1921), els ultraesquerrans d'aleshores (Bukharin, Zinov'ev, Radek, Thaelmann, Thalheimer, Pepper, Bela Kun i d'altres) pronosticaren que el capitalisme no tornaria a conèixer una reanimació industrial perquè havia entrat en el seu període final (el "tercer"?) que es desenvoluparia sobre la base d'una crisi permanent fins que es fes la revolució. En el congrés s'hi produí una gran polèmica ideològica entorn d'aquesta qüestió. Dedicuí bona part del meu informe a demostrar que en l'època de l'imperialisme les lleis que governen els cicles industrials romanen vigents i que les fluctuacions conjunturals seran una de les característiques del capitalisme mentre aquest subsistisca: el pols només es deté amb la mort. Però el ritme del pols, junt amb altres símptomes, li serveix al metge per a determinar si l'organisme és fort o dèbil, sa o malalt (clar que no em referisc als metges de l'escola de Monmousseau). Vassart, però, tracta de demostrar que la revolució és inevitable i pròxima perquè les crisis i els booms se succeeixen cada catorze anys.

A Vassart no li hauria resultat difícil evitar aquests errors crassos, si almenys hagués estudiat l'informe i la polèmica del Tercer Congrés de la Internacional Comunista. Però, lamentablement, està prohibida la lectura dels documents més importants dels quatre primers congressos, quan l'autèntica ideologia marxista era la norma en la Internacional Comunista. Per a la nova generació de dirigents, la història del pensament marxista comença en el Quint Congrés i especialment en el Desè Plenari del CEIC. El major crim d'aquest aparell burocràtic obtús i cec resideix en la seua interpretació mecànica de la nostra tradició teòrica.

Conjuntura econòmica i radicalització

Si Vassart no coneix la dinàmica dels cicles comercials i no comprèn la relació entre les crisis conjunturals i les crisis revolucionàries del sistema capitalista en

el seu conjunt, la interdependència dialèctica de la conjuntura econòmica i la lluita de la classe obrera li resulta no menys estranya. La concepció de Vassart sobre aqueixa interdependència és tan mecànica com la del seu adversari Chambelland; les seues conclusions, encara que oposades, són igualment errònies.

Chambelland diu: “En cert sentit, la radicalització de les masses és el baròmetre que permet avaluar la situació del capitalisme en un país determinat. Si el capitalisme està en decadència, les masses necessàriament es radicalitzen” (pàgina 23). A partir d’ací Chambelland extreu la conclusió que, com que les vagues franceses només afecten els obrers de la perifèria, com que les indústries metal·lúrgica i química es veuen forçat poc afectades, el capitalisme inclús no ha entrat en decadència. Preveu quaranta anys de desenvolupament.

Com li respon Vassart? Segons ell, Chambelland “no veu la radicalització perquè no veu els nous mètodes d’explotació” (pàgina 30). Vassart repeteix el concepte que si es reconeix que l’explotació s’ha intensificat i es comprèn que s’intensificarà inclús més, “només queda afirmar la radicalització de les masses” (pàgina 31).

En llegir aquestes polèmiques, hom té la sensació de trobar-se enfront de dos homes que es persegueixen amb els ulls embenats. No és cert que una crisi, sempre i en totes les circumstàncies, radicalitza les masses. Exemple: Itàlia, Espanya, els Balcans, etcètera. No és cert que la radicalització de la classe obrera correspon necessàriament al període de decadència del capitalisme. Exemple: el cartisme anglès, etcètera. Vassart, com Chambelland, substitueix amb cadàvers la història viva del moviment obrer. I la conclusió de Chambelland és igualment errònia. Hom no pot negar el *començament* de la radicalització perquè les vagues encara no abracen els principals sectors obrers; es pot i s’ha d’avaluar concretament l’extensió, profunditat i intensitat de la radicalització.

És evident que Chambelland accepta el fet de la radicalització quan ja el conjunt de la classe obrera està a l’ofensiva. Però la classe obrera no necessita dirigents disposats a intervenir quan tot està preparat. Cal posseir la capacitat d’observar els primers símptomes de reanimació, encara que siguin febles i es circumscriuen a l’esfera econòmica, per ta d’adaptar les tàctiques i observar atentament el desenvolupament del procés. Mentre, ni per un instant ha de perdre’s de vista el caràcter general de la nostra època, que demostrà més d’una vegada, i tornarà a demostrar-ho, que entre els primers símptomes de reanimació i l’alça tempestuosa que inicia una situació revolucionària, no passen quaranta anys sinó la quinta o la desena part d’aqueix lapse.

A Vassart no li va millor. Crea un paral·lel automàtic entre explotació i radicalització. Com negar la radicalització de les masses (pregunta Vassart amb fàstic) si l'explotació augmenta dia a dia? Aquesta concepció metafísica infantil concorda perfectament amb l'esperit de Bukharin. La radicalització ha de demostrar-se amb fets, no amb deduccions. No és difícil revertir la conclusió de Vassart. Podem plantejar l'interrogant de la següent manera: ¿com poden els capitalistes augmentar l'explotació dia a dia si s'enfronten amb una radicalització de les masses? Justament la carència d'esperit combatiu és el que permet intensificar l'explotació. És cert que semblants arguments, enunciats sense comentaris, també són unilaterals, però estan molt més prop de la realitat que no les elucubracions de Vassart.

El problema és que l'augment de l'explotació no sempre eleva l'esperit combatiu del proletariat. Així, al mig d'una baixa conjuntural, quan augmenta la desocupació, sobretot si sobrevé després d'una derrota, l'increment de l'explotació no provoca la radicalització de les masses sinó tot el contrari, la seua desmoralització, atomització i desintegració. Ho veiérem, per exemple, en les mines de carbó angleses immediatament després de la vaga de 1926. Ho veiérem en major escala a Rússia, quan la crisi industrial de 1907 coincidí amb l'aixafament de la revolució de 1905. Si en els dos últims anys l'increment de l'explotació provocà un creixement del moviment de vagues, la qual cosa és evident, les bases d'aqueix procés es troben en la reanimació conjuntural de l'economia, no en la seua declinació.

La por als processos econòmics

Però els oportunistes ultraesquerrans que dirigeixen la Internacional Comunista temen la reanimació industrial: per a d'ells és una "contrarevolució" econòmica. El seu esquerranisme es sustenta en bases febles, perquè la reanimació de la conjuntura industrial i comercial seria, primer que res, un colp mortal per a les seues estúpides teories sobre el "tercer i últim període". Aquesta gent no dedueix les seues perspectives revolucionàries dels contradictoris processos reals sinó d'esquemes falsos. I d'aquí sorgeixen els seus funestos errors tàctics.

Pot semblar inversemblant que els oradors oficials en el congrés de la CGTU hagen tractat de traçar un panorama el més ombriu possible de l'estat del capitalisme francès. La descripció stalinista de la situació de la indústria francesa, al mateix temps que exagera enormement l'envergadura actual del moviment de vagues, dóna la impressió que les vagues futures no tenen la menor possibilitat de tirar endavant. Vassart fou un d'ells. Justament a causa que ell, junt amb Monmousseau, és incapaç de distingir entre les crisis fonamentals del capitalisme i les crisis de conjuntura, i que en aquest cas creu

amb Chambelland que l'alça conjuntural podrà postergar la revolució per diverses dècades, Vassart tem la reanimació industrial. En les pàgines 21 a 24 del seu fullet demostra que l'actual reanimació industrial francesa és "artificial" i "momentània" (pàgina 24). En el Comitè Nacional de desembre, Richetta pintà diligentment un quadro de la indústria tèxtil francesa en crisi. Si és així, llavors l'onada de vagues, que fins al moment ha estat l'únic símptoma de radicalització, manca de bases econòmiques o les està perdent ràpidament. En el millor dels casos, Vassart i Richetta proporcionen als representants del capital un argument inapreciable per a no fer concessions econòmiques als treballadors i, més important inclús, proporcionen als reformistes un argument decisiu en contra de les vagues econòmiques, perquè tots han de comprendre que no es pot desenrotllar una perspectiva de lluites econòmiques a partir d'una crisi crònica.

Aquests lamentables sindicalistes, ¿no llegeixen la premsa econòmica? Podrien respondre que la premsa capitalista fa gala d'un optimisme fingit. No obstant, no es tracta dels editorials. Dia a dia, mes a mes, els diaris publiquen informes de mercat, balanços dels bancs, de les empreses industrials i comercials i dels ferrocarrils. Algunes de les xifres foren reproduïdes en *La Verité*. Les xifres més recents constitueixen una prova addicional de la tendència alcista de la indústria francesa. El darrer suplement econòmic setmanal que arribà a les meues mans (*Le Temps*, 9 de desembre de 1929) informa sobre una assemblea general d'accionistes de la indústria metal·lúrgica del nord i est de França. No coneixem la posició de M. Cuvelette sobre la filosofia del "tercer període", i hem de confessar que no ens interessa molt. Però, no obstant això, és molt hàbil per a sumar guanys i arreplegar dividendes. Cuvelette fa el següent resum de tot l'any anterior: "La situació del mercat intern ha estat excepcionalment favorable." Confie que ningú veja en aquesta afirmació una mera ostentació d'optimisme platònic; està abonada per dividendes de quaranta francs contra dividendes de vint-i-cinc francs a l'any anterior. Aquest fet, ¿és o no és important per a les lluites econòmiques de la indústria metal·lúrgica? Semblaria que sí. Però, malauradament, darrere Cuvelette s'alcen les veus de Vassart i Bricot, o la del mateix Monmousseau, clamant: "No escolteu les paraules d'aquest optimista que no sap que està enfonsat fins les orelles en el 'tercer període!'" Qui pot dubtar que, si algun obrer comet l'error de creure a Monmousseau i no a Cuvelette, ha d'arribar forçosament a la conclusió que no hi ha bases per a llençar amb èxit una lluita econòmica, ni, molt menys, parlar d'una ofensiva?

L'escola Monmousseau (si és que pot donar-se-li aqueix títol a una institució que ensenya la gent a oblidar tot allò que aprengué en matèria de pensar, llegir i escriure) li té por a la recuperació econòmica. Cal dir amb tota claredat que per a la classe obrera francesa (que en els dos últims anys ha renovat la seua composició en dues ocasions, durant i després de la guerra, en ingressar als seus rengles grans contingents de joves, dones i estrangers que encara no ha assimilat

per complet) un desenvolupament major de la recuperació industrial crearia una escola extraordinària, li permetria aglutinar les seues forces, mostraria als sectors més endarrerits la importància del paper que compleixen en l'estructura capitalista i, així, aixecaria el nivell de consciència del conjunt de la classe a noves altures. Dos o tres anys, potser un només, de lluita econòmica àmplia i triomfant rejoyenirien el proletariat. Després d'una reanimació econòmica ben aprofitada, una crisi conjuntural podria donar-li un gran impuls a l'autèntica radicalització política de les masses.

Al mateix temps, hom no pot oblidar que les guerres i revolucions de la nostra època no són fruit de les crisis conjunturals sinó de les contradiccions, elevades fins a les seues últimes conseqüències, entre el desenvolupament de les forces productives i l'existència de les fronteres nacionals de l'estat burgès. La guerra imperialista i la Revolució d'Octubre palesaren l'abast d'aqueixes contradiccions. El nou paper d'Amèrica del Nord les ha accentuat. Com més important siga el desenvolupament de les forces productives en tal o qual país o en una sèrie de països, menys tardarà la reanimació industrial en xocar amb les contradiccions fonamentals de la indústria mundial i més forta serà la reacció econòmica i política, nacional i internacional. En tot cas, una important recuperació de l'economia no constituïria per al comunisme francès un escull sinó un tremend estímul, perquè donaria lloc a un poderós moviment de vagues com preanunci d'una ofensiva política. No mancaran les situacions revolucionàries. És probable, però, que manque la capacitat d'aprofitar-les.

Però, està garantit que la conjuntura industrial francesa seguirà en la corba ascendent? No ens atrevim a fer semblant afirmació. Hi ha tot tipus de possibilitats en joc. De totes maneres, no depèn de nosaltres. El que sí que en depèn, la qual cosa constitueix una obligació per a nosaltres, és no tancar els ulls davant dels fets en nom d'esquemes lamentables, sinó contemplar la marxa del procés econòmic tal com es dona en la realitat i elaborar la tàctica sindical en base a aqueixos fets. Ací parlem de tàctica en contraposició a estratègia. A aquesta no la determinen, per descomptat, els canvis conjunturals, sinó les tendències fonamentals del procés. Però si bé la tàctica està subordinada a l'estratègia, aquesta només es realitza per mitjà d'aquella.

Per a la Comintern, com per a la Profintern, la tàctica consisteix en els zig-zags periòdics i l'estratègia és la suma aritmètica d'aqueixos zig-zags. Per això l'avantguarda proletària sofreix derrota rere derrota.

3. Quins són els símptomes de la radicalització política?

El problema de la radicalització de les masses, tanmateix, no s'esgota en

l'anàlisi del moviment de vagues. Quin és el nivell de la lluita política? I, sobretot, quants militants té el Partit Comunista i quin és l'abast de la seua influència?

És notable que, en parlar de la radicalització, els dirigents oficials ignoren directament el problema del seu propi partit. Els fets demostren, no obstant, que a partir de 1925 el número de militants disminuï any rere any: 1925, 83.000 militants; 1926, 65.000; 1927, 56.000; 1928, 52.000; 1929, 35.000. Per als anys anteriors utilitzem les xifres oficials del secretari de la Comintern, Piatnitski; per a 1929, les de Semard. Aquestes xifres, qualsevol que siga l'angle des del que hom les mire, resulten summament exagerades; de totes les maneres, mirades en el seu conjunt, la corba del partit és *descendent*; en cinc anys la seua militància s'ha reduït a menys de la meitat.

Hom podria respondre que la qualitat val més que la quantitat i que en el partit només queden els comunistes fermes. Suposem que siga així. Però no és aqueixa la qüestió. El procés de *radicalització* de les masses de cap manera pot provocar l'aïllament dels quadres; tot el contrari, ha de provocar l'ingrés al partit de militants fermes i aconseguir que els que no ho són tant arriben a ser-ho. La radicalització de les masses només es pot conciliar amb la disminució regular de la militància partidària quan es considera que el paper del partit en la vida de la classe obrera és la quinta roda d'un carro. Les paraules callen quan els fets parlen. La corba del partit seguí una trajectòria uniformement descendent, no sols durant 1925-1927, al mig del reflux de la marea de vagues, sinó també durant els dos últims anys, quan el nombre de vagues començà a augmentar.

En aquest moment, els honorables Pangloss del comunisme oficial ens interrompren per a fer referència a la "desproporció" entre la dimensió del partit i la seua influència. Aquesta és, en actualitat, la fórmula de la Internacional Comunista, inventada pels astuts per a enganyar als ximpls. No obstant, aquesta fórmula ritual consagrada no sols no explica res, sinó que en cert sentit empitjora les coses. L'experiència del moviment obrer demostra que en la mesura en què un partit revolucionari adquireix un caràcter cada vegada més "parlamentari" (mentre les altres variables no s'alteren) la seua influència tendeix a transcendir la seua dimensió. És força més fàcil ser oportunista que marxista, perquè aquell es basa en les masses en general. Açò es veu amb tota claredat si comparem el Partit Socialista amb el Comunista. Per consegüent, el creixement sistemàtic de la "desproporció", junt amb la disminució del nombre de comunistes organitzats, només pot significar que el Partit Comunista Francès s'està transformant de revolucionari en parlamentari i municipalista. Els recents escàndols "municipals" han demostrat que aquest procés s'ha desenvolupat fins a cert punt en el curs dels últims anys, i és de témer que succeïsquen escàndols "parlamentaris". De totes les maneres, la diferència entre el Partit Comunista

d'avui i els agents socialdemòcrates de la burgesia segueix sent enorme. Els Pangloss de la direcció calumniem el Partit Comunista Francès quan parlen d'una gegantina desproporció entre la seua dimensió i la seua influència. No resulta difícil demostrar que, lamentablement, la influència política del comunisme augmentà molt poc en els darrers anys.

Per als marxistes no és cap secret que les eleccions parlamentàries i municipals distorsionen i àdhuc falsifiquen tendenciosament els estats d'ànim de les masses. No obstant això, la dinàmica del procés polític es reflecteix en les eleccions parlamentàries; aquesta és una de les raons per la qual els marxistes participen activament en les eleccions. Però, ¿què revelen els resultats? En les eleccions legislatives de 1924 el Partit Comunista rebé 875.000 vots, poc menys del deu per cent del total. En les eleccions de 1928 el partit n'obtingué poc més d'un milió de vots (1.064.000), o siga l'11,33% del total. Així, el pes específic del partit al si de l'electorat s'incrementà en 1,33. Si el procés segueix avançant a aqueix pas, la perspectiva de Chambelland de "pau social" per trenta o quaranta anys resultarà massa... revolucionària.

El Partit Socialista, la "inexistència" del qual havia estat proclamada per Zinov'ev i Lozovski en 1924, obtingué en 1928 quasi 1.700.000 vots, més del divuit per cent del total, és a dir, superà al vot comunista en un cent cinquanta per cent.

Els resultats de les eleccions municipals produeixen pocs canvis en el panorama global. En alguns centres industrials (París, el Nord), els comunistes indubtablement guanyaren vots a costa dels socialistes. Així, a París, en el quadrienni 1925-1929, el vot comunista ha augmentat del 18,9 al 21,8 per cent, és a dir un tres per cent, mentre que en el mateix període els vots socialistes han disminuït del 22,4 al 18,1 per cent, és a dir un quatre per cent. Aquests fets posseeixen una importància simptomàtica innegable però, fins al moment, són de caràcter estrictament local i es veuen summament disminuïts pel "municipalisme" antirevolucionari que personifiquen Louis Sellier i els petits burgesos de la seua mena. Gràcies als Sellier, les eleccions municipals no han registrat vertaders canvis respecte de les parlamentàries de l'any anterior.

La vida política mostra altres índexs que, en el millor dels casos, contradiuen el xarlatanisme prematur entorn de la radicalització política de les masses que, suposadament, s'inicià dos anys enrere. Que sapiem, la circulació de l'*Humanité* no ha augmentat. Les campanyes per a reunir fons per a l'*Humanité* són, per cert, encoratjadores. Però, en vista de l'atac reaccionari perpetrat contra el periòdic, aqueixes campanyes també haurien rendit fruits fa u, dos o tres anys.

No cal oblidar ni per un instant que el 1er d'agost el partit fou incapaç de mobilitzar tots els treballadors que havien votat per ell, ni tan sols tots els obrers sindicats. Segons els informes, probablement exagerats, de l'*Humanité*, en la manifestació de l'1 d'agost a París hi participaren al voltant de cinquanta mil treballadors, menys de la meitat dels obrers sindicalment organitzats. Les xifres corresponents a les províncies són infinitament inferiors. Diguem de pas que açò també revela que el "paper dirigent" del Buró Polític en l'aparell de la CGTU no és garantia que el partit complisca el mateix paper entre els obrers sindicats. Però aquests no constitueixen sinó una petita fracció de la classe. Si l'alça revolucionària és un fet irrefutable, de què serveix una direcció partidària que, en el moment crític del conflicte sinosoviètic, fou incapaç d'arrossegar a la quarta (millor dit a la desena) part de l'electorat a una mobilització antiimperialista? Ningú li exigeix a la direcció partidària que aconseguisca l'impossible. No es pot manipular a una classe. Però allò que imprimeix en la mobilització d'agost el segell del fracàs és la monstruosa "desproporció" entre els crits victoriosos de la direcció i la resposta real de les masses.

Respecte de les organitzacions sindicals, la seua corba descendent (a jutjar per les xifres oficials) fou paral·lela a la del partit, amb un any de diferència. En 1926, la CGTU tenia 475.000 afiliats; en 1927, 452.000; en 1928, 375.000. La pèrdua de 100.000 afiliats per part dels sindicats, en un moment en què la marea de vagues del país estava en ascens, demostra sense cap dubte que la CGTU no reflecteix els processos fonamentals inherents a les lluites econòmiques de les masses. La CGTU, projecció magnificada del partit, simplement experimenta amb alguna demora la decadència d'aquest.

Les dades ací vessades confirmen per partida doble les conclusions a què arribem en base a les nostres anàlisis del moviment de vagues. Recapitem: 1919-1920 foren testimonis del moment culminant de lluita proletària a França. Immediatament després s'inicià el reflux, que començà a revertir-se lentament en el terreny econòmic. En canvi, en el terreny polític el reflux o estancament prossegueix fins al dia d'avui, almenys en allò que fa a la majoria dels treballadors. El despertar a la lluita econòmica de certs sectors proletaris és un fet irrefutable, però aquest procés a penes es troba en la seua primera etapa. La branca que participa en la lluita és principalment la de la indústria *lleugera*, amb un predomini evident dels treballadors no organitzats que (que comprenen a gran nombre d'estrangers) sobre els organitzats.

Allò que donà ímpetu a aquesta onada de vagues fou la reanimació econòmica, simultània amb l'alça del cost de la vida. Les primeres etapes d'ascens de les lluites econòmiques generalment no vénen acompanyades d'un ascens revolucionari. Així succeeix en aquest cas. Al contrari: fins és possible que les lluites econòmiques debiliten per un temps els interessos polítics de la classe

obrera o, almenys, d'alguns sectors de la mateixa.

Si tenim en compte, a més, que la recuperació de la indústria francesa ja porta dos anys de duració, que no hi ha desocupació en les branques fonamentals de la indústria i que inclús existeix en algunes una gran escassetat de mà d'obra, no resulta difícil arribar a la conclusió que, donades les circumstàncies tan favorables per a la lluita sindical, l'onada de vagues és summament modesta. Els índexs que millor revelen el seu caràcter moderat són la passivitat de les masses, factor que prové de l'etapa precedent, i la lentitud de la pròpia recuperació industrial.

Quines són les perspectives immediates?

Vaja com vaja el ritme dels canvis conjunturals, només és possible assolir una estimació aproximada del canvi de fases en el cicle. El mateix succeí amb el capitalisme de preguerra, però en aquesta etapa és més difícil pronosticar la conjuntura. Després del caos provocat per la guerra, el mercat mundial no ha assolit una conjuntura uniforme, encara que s'ha apropat prou en comparació amb els cinc primers anys de la postguerra. Per això cal ser molt acurat quan s'intenta elaborar el pronòstic dels canvis que s'alternen en la conjuntura mundial.

En l'actualitat veiem com a variants més probable les següents:

1.- La crisi de la bossa de valors de Nova York és el preanunci d'una crisi comercial i industrial als Estats Units, que aconseguirà gran magnitud en els pròxims mesos. El capitalisme nord-americà es veu obligat a bolcar-se decisivament cap al mercat mundial. S'obre una època de competència embogida. Les mercaderies europees retrocedeixen davant l'atac subjugador. La crisi europea s'inicia amb posterioritat a la dels Estats Units, però per això mateix és d'extrema gravetat.

2.- L'enfonsament de la bossa de valors no provoca una crisi comercial i industrial immediata, sinó una depressió conjuntural. El colp que sofreix l'especulació en el mercat de valors redunda en una millor correlació entre el paper moneda i la realitat comercial i industrial, i entre aquesta i el poder adquisitiu real del mercat. Passada la depressió i el període de reajustament, la corba de la conjuntura comercial i industrial torna a ascendir, encara que en menor grau que en l'etapa anterior. No es pot excloure aquesta variant. El capitalisme nord-americà compta amb enormes recursos, molts dels quals corresponen al pressupost governamental (comandes, subsidis, etc.).

3.- La retirada de fons per a l'especulació als Estats Units genera activitat comercial i industrial. La sort d'aquesta dependrà, al seu torn, de factors purament europeus, a més de mundials. Inclús en l'eventualitat que Estats Units travesse una aguda crisi econòmica, Europa seria capaç de sustentar per determinat període una tendència alcista, ja que hom no pot dubtar que el capitalisme nord-americà tardarà pocs mesos en refer-se i llençar l'atac decisiu al mercat mundial.

4.- Finalment, possiblement la vertadera marxa del procés combine elements de totes les variants mencionades més amunt, seguint una corba oscil·lant amb petites pujades i baixades.

El procés que sofreix la classe obrera, sobretot tal com es reflecteix en el moviment de vagues, s'ha caracteritzat des del començament mateix del capitalisme pel seu estret lligam amb el cicle conjuntural. Però aqueix vincle no és mecànic. Sol succeir que, en certes circumstàncies que transcendeixen el cicle comercial i industrial (canvis abruptes en l'economia o la política mundial, crisis socials, guerres, revolucions), l'onada de vagues siga expressió de les tasques històriques revolucionàries fonamentals de la classe obrera, no de les reivindicacions immediates que sorgeixen de la conjuntura en qüestió. Així, per exemple, les vagues de postguerra a França no eren del tipus conjuntural; expressaven la crisi profunda del conjunt de la societat capitalista. A la llum d'aquest criteri, observem que el moviment de vagues actualment en curs a França posseeix un caràcter fonamentalment *conjuntural*; el seu curs i el seu ritme dependran directament de les oscil·lacions del mercat, de les successives fases conjunturals i de l'envergadura i intensitat de les mateixes. Atesa, puix, la inestabilitat del període que travessem, és absolutament il·lícit proclamar l'existència d'un "tercer període" sense la menor relació amb el desenrotllament real dels esdeveniments econòmics.

Sobra dir que, inclús en el cas de produir-se una conjuntura favorable a Amèrica del Nord i una recuperació comercial i industrial a Europa, no podrà evitar-se una nova crisi. No dubtem que quan aquesta es produïska els dirigents afirmaran que el seu "pronòstic" queda plenament confirmat, que l'estabilització del capitalisme no s'ha produït i que la lluita de classes s'ha aguditzat. És evident que costa poc fer semblant "pronòstic". Si algú predigues diàriament un eclipsi del sol, en algun moment de la seua vida veurà complida la seua predicció. Però ningú consideraria un astrònom seriós a semblant profeta. La tasca dels comunistes no consisteix en pronosticar crisi, revolucions i guerres tots els dies sinó en preparar-se per a l'esclat de guerres i revolucions per mitjà de la sòbria avaluació de les circumstàncies i situacions que es produeixen en els períodes entre les guerres i les revolucions. Cal preveure que després de cada ascens es produirà una crisi. Cal advertir les masses de la imminència de la crisi. Però les

masses estaran millor preparades per a rebre-la si aprofiten, amb una bona direcció, l'ascens econòmic. En el darrer plenari del Comitè Nacional de la CGTU s'expressaren idees prou sanes. Per exemple, Claveri i Dorelle es queixaren que en el darrer congrés de la CGTU (setembre de 1929) s'esquivà el problema de les reivindicacions econòmiques de les masses treballadores. No obstant, aquests oradors no es pararen a pensar com era possible que un congrés sindical passés per alt precisament allò que havia de constituir la seua tasca primera i principal. En l'esperit de l'anomenada "autocrítica", els principals oradors atacaren la direcció de la CGTU, amb un vigor mai desplegat per l'Oposició.

No obstant, el mateix Dorelle provocà prou confusió en referir-se, en nom del "tercer període", al caràcter polític de la vagues. Dorelle exigí que els sindicalistes comunistes revolucionaris (no hi ha un altre tipus de sindicalista revolucionari en l'actualitat) ensenyen a tot vaguista la relació que existeix entre els casos aïllats d'explotació i el règim contemporani en el seu conjunt, amb la consegüent relació entre les reivindicacions obreres immediates i la revolució proletària. Açò és l'abecé per a un marxista, però per si mateix no determina el caràcter de la vaga. Una vaga política no és aquella en què els comunistes realitzen agitació política sinó una vaga en què els obrers de totes les branques i fàbriques van a la lluita per objectius polítics específics. L'agitació revolucionària al mig de la vaga és una tasca que ha de realitzar-se en totes les circumstàncies, però la participació dels obrers en vagues polítiques, o siga, revolucionàries, és una de les formes de lluita més avançades i només es dona en circumstàncies excepcionals, que ni el partit ni els sindicats poden fabricar d'acord amb els seus desigs. Identificar les vagues econòmiques amb vagues polítiques provoca un estat de confusió que impedeix als dirigents sindicals fer enfocaments ajustats de les vagues econòmiques, organitzar-les i elaborar un programa pràctic de reivindicacions obreres.

Les coses empitjoren en el terreny de l'orientació econòmica general. La filosofia del "tercer període" necessita una crisi econòmica, immediatament i coste el que coste. Per tant, els nostres savis sindicalistes tanquen els ulls davant l'ascens sistemàtic de la conjuntura econòmica a França durant els últims dos anys, malgrat que sense una avaluació concreta de la conjuntura és impossible trobar les consignes corresponents i lluitar per elles amb èxit. A Claveri i Dorelle els convindria estudiar exhaustivament el problema. Si la recuperació econòmica francesa dura un any més (que no és de descartar), el desenvolupament i extensió de les lluites econòmiques serà qüestió principal en l'orde del dia. L'adaptació a aqueixes circumstàncies no sols és tasca dels sindicats sinó també del partit. No n'hi ha prou amb proclamar en abstracte el dret del comunisme a exercir un rol dirigent; cal guanyar-se aqueix dret en l'acció, no en els estrets marcs de l'aparell sindical sinó en l'escenari de la lluita

de classes. A la fórmula anarquista i sindicalista d'autonomia sindical, el partit ha d'oposar una activitat teòrica i política seriosa en els sindicats, de manera que a aquests els resulte més fàcil orientar-se al mig dels esdeveniments econòmics i polítics i elaborar reivindicacions i mètodes de lluita encertats.

Els canvis inevitables que provocaria la crisi en la recuperació significarien un canvi en les tasques, en passar a segona fila les lluites econòmiques. Ja hem dit que l'adveniment d'una crisi probablement servisca per a donar ímpetu a l'activitat política de les masses. La seua força dependrà de dos factors: la duració i envergadura de l'alça i el grau d'agudesesa de la crisi que la succeirà. Com més abrupte i decisiu siga el canvi, més explosiva serà la mobilització de les masses. És natural. Per inèrcia, les vagues generalment arriben a la seua culminació en el moment en què l'alça econòmica comença a descompondre's. És com si, en plena carrera, els obrers xocaren contra una paret. En aqueix cas és molt poc el que poden aconseguir les vagues econòmiques. Iniciada la recessió, els capitalistes recorreran fàcilment al lock-out. En aqueix moment, la consciència de classe dels treballadors, que s'ha aprofundit, comença a buscar altres llits. Quins? No depèn només de les situacions conjunturals sinó, a més a més, de la situació global del país.

No es pot predir amb fonament que la pròxima crisi conjuntural crearà immediatament una situació revolucionària a França; per a això han de convergir una sèrie de factors que transcendeixen la crisi conjuntural. En aquest moment només es poden fer conjeitures teòriques. Alçar *avui* la consigna d'una vaga general política, sobre la base d'una crisi futura que portarà les masses a prendre la senda revolucionària, és voler aplacar la fam d'avui amb el sopar de demà. Quan Molotov afirmà en el Desè Plenari que la vaga general està a l'ordre del dia a França, demostrà definitivament que no coneix França, ni l'orde, ni el dia. Els anarquistes i sindicalistes no accepten ni tan sols la idea d'una vaga general a França. El comunisme oficial, amb els seus intents de substituir el treball revolucionari sistemàtic per salts aventurers en el buit, els segueix el corrent.

L'activitat política de les masses, abans de passar a formes més explosives, travessa un període de major o menor duració que es pot expressar en una major concurrència a les assemblees, més àmplia circulació de la literatura comunista, major cabal de vots en les eleccions, major ingrés de militants al partit. ¿Pot la direcció adoptar per endavant una orientació ja elaborada en base al supòsit que els esdeveniments avançaran tumultuosament, sense saber que resultarà d'això? No. Ha d'estar preparada per a distints ritmes de marxa. Només així podrà el partit acompanyar el ritme de les masses, sense canviar el sentit revolucionari de la seua marxa.

En resposta a les consideracions que antecedeixen, ja s'escolta una veu, suau com a paper de vidre, que m'acusa de caure en l'"economicisme" d'una banda i en l'optimisme capitalista per l'altra, sense oblidar, per descomptat, les desviacions socialdemòcrates. És que per als Molotovs, tot allò que no poden comprendre (és a dir, molt) pertany a una desviació socialdemòcrata, així com per als primitius l'explicació de quasi tot el que succeeix en l'univers resideix en l'activitat dels esperits malignes. Semard i Monmousseau, dignes deixebles de Molotov, ens ensenyaran que els canvis conjunturals no esgoten el problema, que hi ha molts altres factors, com ara la racionalització en la indústria i la imminència de la guerra. Aquesta gent parla de "molts" factors, i és incapaç d'explicar en què consisteix únicament un d'ells. Sí (respondrem), una guerra subvertiria totes les perspectives i obriria, per dir-ho així, una nova cronologia. Però, en primer lloc, no sabem quan ni per quines vies vindrà la guerra. En segon lloc, per a enfrontar la guerra amb els ulls oberts hem d'estudiar acuradament totes les corbes del camí que hi menen. La guerra no cau del cel; la seua problemàtica i la seua iniciació estan estretament vinculades al problema del mercat mundial.

4. L'art de l'orientació

L'art de la direcció revolucionària és principalment el de la correcta orientació política. En totes les circumstàncies el comunisme prepara l'avantguarda política i, mitjançant ella, la classe obrera en el seu conjunt per a la conquesta revolucionària del poder. Però ho fa de diferents maneres, segons els distints sectors del moviment obrer i els distints períodes.

Un dels elements més importants de l'orientació és la determinació de l'estat d'ànim de les masses, de la seua activitat i disposició per a la lluita. Aquest estat d'ànim, però, no està determinat per endavant. Canvia sota la influència de certes lleis que regeixen la psicologia de les masses que es posen en moviment per circumstàncies socials objectives. Dins de certs límits, és possible quantificar el temperament de les masses: circulació de la premsa, assistència a les assemblees, eleccions, manifestacions, vagues, etcètera. Per a comprendre la dinàmica del procés, cal determinar per què i en quin sentit canvia l'estat d'ànim de la classe obrera. Per mitjà de la combinació de dades subjectives i objectives es pot determinar temptativament la dinàmica del procés, val a dir, efectuar un pronòstic fonamentat científicament, sense el qual seria inconcebible entaular la lluita revolucionària amb serietat. Però un pronòstic polític no posseeix l'exactitud del pla d'una construcció; és una hipòtesi de treball. Mentre s'orienta la lluita en tal o qual direcció, cal seguir atentament els canvis dels elements objectius i subjectius del procés per tal de dirigir el rumb tàctic segons corresponga. Si bé la vertadera marxa del procés mai correspon

plenament amb el pronòstic, això no ens eximeix de la necessitat de fer pronòstics polítics. Però no hem d'embriagar-nos amb esquemes acabats sinó confrontar constantment la marxa del procés històric i fer els ajustaments corresponents.

Per la seua pròpia naturalesa, el centrisme que domina ara la Internacional Comunista, com corrent intermedi que viu d'idees alienes, es incapaç d'elaborar un pronòstic històric. En la república soviètica el centrisme es constituí en direcció, sota les circumstàncies imperants, com a reacció contra Octubre, al mig del reflux de la revolució, quan l'empirisme i l'eclecticisme li permeteren nedar a favor del corrent. I en anunciar que la marxa del procés conduïa automàticament cap al socialisme en un sol país, s'alliberà de la necessitat d'elaborar una orientació mundial.

Però els partits comunistes dels països capitalistes, que encara han de lluitar pel poder o preparar-se per a aqueixa lluita, no poden viure sense preveure. Per a ells és qüestió de vida o mort tenir una orientació quotidiana correcta. Però no són capaços d'aprendre aquest importantíssim art perquè es veuen obligats a fer les cabrioles que els ordena la burocràcia stalinista. El centrisme burocràtic, que per un període podrà viure del capital acumulat pel poder proletari ja conquistat, és absolutament incapaç de preparar els partits joves per a la presa del poder. Aqueixa és la contradicció principal i més gran que sofreix avui la Internacional Comunista.

La història de la direcció centrista és la història dels seus funestos errors d'orientació. Després que els epígons desaprofitaren la situació revolucionària alemanya de 1923, que provocà profunds canvis en tota la situació europea, la Internacional Comunista ha travessat tres etapes d'errors fatals.

1924-1925: període d'errors ultraesquerrans: la direcció considerà que tenia una situació revolucionària per davant quan aquesta ja havia passat. En aqueix moment cridaven "dretans" i "liquidadors" als marxistes-leninistes.

1925-1927: període de l'oportunisme descarat, que coincidí amb la tempestuosa alça del moviment obrer britànic i la revolució xinesa. Ens titllaren, ni més ni menys, que d'"ultraesquerrans".

Per fi, en 1928 s'anuncia el "tercer període", que repeteix els errors zinovievistes de 1924-1925 en un pla històric més elevat. El "tercer període" no ha acabat; al contrari, segueix en plena acció, destrossant al seu pas organitzacions i pobles.

No és casual que els tres períodes es caracteritzen per la decadència contínua de

la direcció. En el primer període: Zinov'ev, Bukharin, Stalin. En el segon: Stalin, Bukharin. En el tercer: Stalin i... Molotov. Tot conforma un quadro coherent.

Vegem més de prop la direcció i la teoria del “tercer període”.

Molotov “entra amb els dos peus”

El plenari del CEIC que es reuní un any després del Sisè Congrés no podia limitar-se a repetir allò que ja aquest havia dit; havia d'apuntar més alt. En l'edició de l'òrgan teòric del Partit Comunista soviètic que aparegué en vespres del plenari hom pot llegir el següent:

“En tot el món capitalista la marea de vagues està en ascens. Aquesta onada abraça tant els països imperialistes altament desenvolupats com les colònies endarrerides i es relaciona en certs moments i llocs amb una obstinada lluita revolucionària i la guerra civil. Les masses no organitzades són arrossegades a la lluita, i participen activament en la mateixa [...] La creixent insatisfacció i el gir a l'esquerra de les masses abraça també milions d'obriers agrícoles i camperols oprimits” (*Bolxevic*, número 12, juny de 1929, p 9).

Aquest quadro no presenta cap dubte. Si és veritat que la marea de vagues s'estén per tot arreu, arrossegant “milions d'obriers agrícoles i camperols oprimits”, relacionant-se amb la “lluita revolucionària i la guerra civil”, és obvi que ens trobem davant una situació revolucionària i la tasca del moment és, sens dubte, la lluita oberta. Acceptem no entrar a discutir si aqueixes circumstàncies corresponen o no a un “tercer període”, o si no porten número.

És sabut que la batuta del Desè Plenari estigué en mans del mestre Molotov. En el discurs programàtic que pronuncià davant els dirigents de la Internacional Comunista, digué: “En vista de la realitat del moviment proletari mundial, només un oportunista obtús [!], un liberal infeliç [!], podria deixar de comprendre que hem entrat amb els dos peus en el regne d'immensos esdeveniments *revolucionaris* d'importància internacional” (*Pravda*, número 177). “Amb els dos peus”: quin poder de síntesi!

Al compàs de la batuta de Molotov, el *Bolxevic* d'agost de 1929 diu:

“En base a l'anàlisi de la lluita obrera en els principals països capitalistes, el Desè Plenari afirmà que es desenrotlla i aprofundeix el procés de viratge a l'esquerra i la radicalització de les masses, que en l'actualitat comença a assolir

la magnitud d'un *principi d'alça revolucionària* (almenys en alguns països, com Alemanya, França i Polònia)" (Número 15, p. 4).

No hi ha dubte, Molotov afirmà de manera contundent, sinó amb el cap almenys amb els peus, que aquest període és revolucionari. I ja que a ningú li agrada que se'l considere un "oportunista obtús" o un "liberal infeliç", semblaria que la posició de Molotov està fora de perill de tota crítica per part del plenari. Sense prendre's la molèstia de fer anàlisis polítiques o econòmiques, per raons d'una validesa que reconeixem, Molotov es limità a llegir una petita lletania de vagues en distints països (Ruhr, Lodz, el nord de França, Bombai, etcètera), sent aqueixa l'única prova que "hem entrat en el regne d'immensos esdeveniments revolucionaris". Així es creen els períodes històrics!

Als comitès centrals i publicacions de les seccions nacionals només els restava garantir que els seus propis peus, avançant-se en la mesura que es puga als seus caps, penetraren com més aviat millor en els "immensos esdeveniments revolucionaris". Però, ¿no resulta sospitos que la situació revolucionària sorgisca simultàniament en tot el món, en els països avançats i en les colònies, esquivant la "lleï del desenrotllament desigual", és a dir l'única lleï històrica que Stalin coneix almenys de nom? En realitat, és absurd parlar de simultaneïtat. Com veïem, en compte de fer una anàlisi de la situació mundial es sumen alguns conflictes aïllats que ocorren en distints llocs del món i en situacions distintes. De tots els països europeus, Àustria és potser l'únic que ha conegut una crisi tal que, d'haver existit un Partit Comunista amb influència, podria haver donat lloc a un procés revolucionari immediat. Però hom no hi menciona Àustria. En canvi França, Alemanya i Polònia són "els països que [segons Molotov] es troben en la primera fila de l'alça revolucionària". Ja hem analitzat l'onada de vagues francesa i el lloc que ocupa en el desenvolupament de la classe obrera i el país. Confiem en abordar, pròximament, una anàlisi detallada dels símptomes fonamentals que caracteritzen la lluita de la classe obrera alemanya. Però les nostres conclusions respecte de França, que segons el Desè Plenari és un dels tres països més revolucionaris d'Europa, demostren que l'anàlisi de Molotov és una combinació de tres factors: ignorància teòrica, irresponsabilitat política i aventurerisme burocràtic. Aquests elements no caracteritzen el "tercer període" sinó la burocràcia centrista... en tots els seus períodes.

Vagues econòmiques i crisis

"On està la base de l'alça revolucionària?" Molotov intenta una anàlisi i immediatament ens presenta els fruits de les seues elucubracions. "La base de l'alça revolucionària no pot trobar-se sinó en la creixent crisi general del

capitalisme i l'aprofundiment de les contradiccions fonamentals del sistema capitalista.”

Qui no està d'acord és un “ infeliç liberal”. Però, ¿on ha llegit que l'origen de les vagues econòmiques “no pot trobar-se sinó” en la crisi? En compte d'analitzar la situació econòmica real, i examinar la seua relació amb el moviment de vagues en curs, Molotov procedeix al revés: enumera mitja dotzena de vagues i hi extreu la conclusió que la crisi capitalista és “creixent”. Així la seua anàlisi acaba en... els núvols.

Sabem que la causa de l'ascens del moviment de vagues en una sèrie de països resideix en les millores experimentades per la conjuntura econòmica en el curs dels dos últims anys. Açò ha succeït principalment a França. És cert que la recuperació industrial, que dista d'abraçar tota Europa, segueix sent força modesta, inclús a França, i el seu futur és incert. Però un canvi conjuntural en qualsevol sentit, per petit que siga, no passa sense afectar la vida del proletariat. Si diàriament es produeixen acomiadaments en massa, els treballadors que mantenen el seu treball no tenen la mateixa moral que en una època en què s'incorporen nous treballadors, malgrat que no en siguen molts. No és menor la influència de la conjuntura sobre les classes dominants. En un període de recuperació industrial, que sempre suscita en els obrers l'esperança que es millore inclús més en el futur, els capitalistes tendeixen a alleujar les contradiccions internacionals, precisament per tal de garantir que la conjuntura favorable seguisca desenvolupant-se. Açò és el que hom anomena l'“esperit de Locarno i Ginebra”.

El passat ens brinda bons exemples de la relació entre factors conjunturals i fonamentals.

Entre 1896 i 1913 s'hi produí, amb breus interrupcions, una poderosa expansió industrial. En 1913 es transformà en una recessió que, com saben totes les persones ben informades, significà el començament de la crisi prolongada. L'amenaça d'un canvi en la conjuntura, després d'un període d'auge sense precedents, creà un estat extremadament nerviós en la classe dominant i serví d'estímul directe a l'esclat de la guerra. La guerra imperialista fou fruit, per descomptat, de les contradiccions fonamentals del capitalisme. Fins i tot Molotov coneix aquesta generalitat. Però, en el camí que hi menà, s'alternaren una sèrie d'etapes en què les contradiccions s'aguditzaren o es pal·liaren. El mateix ocorregué amb la lluita de classes.

En el període prebèl·lic els processos bàsics i conjunturals es desenrotllaren de manera molt més parella que en el període actual, caracteritzat per sobtats canvis i descensos abruptes, quan basta un canvi econòmic relativament

moderat per a provocar un salt polític de gran magnitud. Però açò no significa que hom pugua tancar els ulls davant la marxa del procés repetint les tres fórmules màgiques (“les contradiccions s’aguditzen”, “les masses treballadores es desplacen vers l’esquerra”, “la guerra és imminent”) tots, tots, tots els dies. Si allò que determina la nostra estratègia, *en última instància*, és l’inevitable de l’agudització de les contradiccions i la radicalització revolucionària de les masses, les nostres tàctiques, subordinades a aquesta estratègia, s’elaboren sobre la base de l’avaluació realista de cada època, cada etapa, cada moment, les característiques de les quals poden ser la mitigació circumstancial de les contradiccions, un viratge a la dreta de les masses, un canvi en la relació de forces a favor de la burgesia, etcètera. Si les masses es desplaçaren ininterrompudament vers l’esquerra, qualsevol imbècil podria dirigir-les. Afortunadament o malaurada, la situació és més complicada, sobretot en aquesta època tan fluida, canviant, “capritxosa”.

L’anomenada línia general no és més que una frase si hom no l’adapta a cada canvi de la situació nacional i internacional. ¿Com actua la direcció de la Internacional Comunista? En compte d’analitzar les situacions concretes, es colpeja el cap davant de cada nova etapa i després consola les masses derrotades amb canvis i inclús amb l’expulsió d’aquells que muntaven guàrdia en els comitès centrals dels partits nacionals. Aconsellem encaridament a Cachin, Monmousseau, Thaelmann i tots els Remmeles que es preparen a complir el paper de boc emissari de la teoria i la pràctica del tercer període, cosa que succeirà quan Stalin corregisca a Molotov... una vegada consumat el fet.

Els progressos de l’URSS i el “tercer període”

La primera causa de l’“alça revolucionària” que s’inicià fa dos anys és, segons Molotov, aqueixa crisi econòmica que ell descobrí, dit siga de pas, per deducció. La segona raó és, per a d’ell, el progrés econòmic de l’URSS, i arriba a l’extrem d’acusar el CEIC de no apreciar en tota la seua magnitud l’efecte de radicalització del pla quinquennal. No cal demostrar que, efectivament, els èxits de la república soviètica en matèria econòmica són d’una enorme importància per a la classe obrera mundial. Però de cap manera pot concloure’s sobre la base d’això que el pla quinquennal és capaç, *a priori*, de provocar un alça revolucionària a Europa i en tot el món. Les masses treballadores no actuen en base a les xifres que el pla quinquennal aspira a assolir. Però inclús si fem a una banda el pla quinquennal i ens referim als èxits reals de la indústria, aquestes xifres no expliquen la vaga dels obrers portuaris francesos ni la dels obrers tèxtils de l’Índia. Les masses obreres van a la lluita en virtut de les seues condicions de vida immediates. D’altra banda, la gran majoria dels obrers s’assabenta dels èxits i fracassos de l’economia soviètica llegint les mentides

que publica la premsa burgesa i la socialdemòcrata. Finalment, i açò és el més important, allò que més estimularia grans masses d'obrers de tot el món no és la xifra estadística abstracta, sinó una vertadera i important millora del nivell de vida dels obrers de l'URSS. Per cert, la gran escassetat d'aliments a Moscou i Leningrad no serveix per a omplir d'entusiasme revolucionari a desenes de milions d'obrers del món capitalista. Lamentablement, és un fet que només cent obrers anaren a escoltar els informes triomfals de la delegació francesa al seu retorn de l'URSS. Cent obrers de tot París! És una dura advertència; però els jactanciosos buròcrates ni es dignen pensar en això.

La consigna de vaga general

Molotov penetra amb empena en els “immensos esdeveniments revolucionaris” i cinc minuts més tard comenta, inesperadament, que “no obstant, aquestes mobilitzacions contra el capital i el reformisme que està al seu servei són aïllades i esporàdiques”.

Hom podria dir que, en distints països i per distintes raons, es donen vagues aïllades i esporàdiques però que, en general, ja que sorgeixen d'una recuperació conjuntural del mercat mundial, encara no són (en virtut precisament del seu caràcter aïllat i esporàdic) “immensos esdeveniments revolucionaris”. Però Molotov vol unificar les vagues aïllades, la qual cosa és una tasca lloable. De moment és una tasca, no un fet consumat. Es poden unificar les vagues aïllades (ens instrueix Molotov) per mitjà de vagues polítiques de masses. Sí, *donades les condicions necessàries*, la classe obrera ha d'unificar-se en vagues revolucionàries de masses. Sempre segons Molotov, la vaga de masses és “aqueix problema nou, fonamental i característic que constitueix l'eix de les tasques tàctiques dels partits comunistes en aquest moment. I això significa (prosegueix el nostre estrateg) que ens apropem [aquesta vegada tan sols ‘ens apropem’!] a noves i més elevades formes de la lluita de classes.” I a fi que el Desè Plenari ratifique rotundament la religió del “tercer període”, Molotov agrega: “No *podríem* haver-hi alçant la consigna de vaga política de masses de no *trobar-nos* en una etapa d'ascens”. Heus ací una lògica sense igual! Al principi els dos peus entraven en immensos esdeveniments revolucionaris. Després resultà que l'única tasca que havia de realitzar el cap teòric era la vaga general; és a dir, no la vaga general en si sinó la seua consigna. I, a partir d'aquí, pel mètode invers, s'arriba a la conclusió que “ens apropem a formes més elevades de la lluita de classes”. Perquè, vegen vostès, si no ens apropem, ¿com faria Molotov per a aixecar la consigna de vaga general? Tota aquesta elucubració té com a únic agafador la paraula d'honor del mamant estrateg. I els poderosos representants dels partits escoltaren respectuosament la paraula d'aquest cretí jactancios i, al seu torn, respongueren: “Té raó!”

De totes maneres ens assabentem que tots els països, des d'Anglaterra fins a Xina (amb França, Alemanya i Polònia al capdavant), ja estan madurs per a la consigna de vaga general. Per fi se'ns convenç que de la desgraciada llei del desenvolupament desigual no queden ni rastres. Podríem acceptar-ho, si només ens explicaren amb quins objectius polítics aixequen la consigna de vaga general en tots els països. Com a mínim haurien de dir que els obrers mai van a la vaga general per amor a la vaga general. L'anarcosindicalisme no ho compregué, i es trencà el cap. A vegades la vaga general és una manifestació de protesta. Aqueix tipus de vaga pot esclatar quan algun esdeveniment clar, a vegades inesperat, colpeja la imaginació dels treballadors i genera la necessitat d'una resistència unànime. Però una *manifestació de vagues de protesta* no és encara una *vaga política revolucionària* en el vertader sentit de la paraula: és només un assaig per a la preparació de la mateixa. La vaga política revolucionària pròpiament dita constitueix, per dir-ho així, l'últim acte de la lluita del proletariat pel poder. La vaga general, en paralitzar l'estat capitalista en les seues funcions, planteja l'interrogant *Qui mana en la casa?* Aquesta qüestió només es resol per mitjà de l'ocupació de la força armada. Per això, una vaga revolucionària que no mena a la insurrecció armada culmina inevitablement amb la derrota del proletariat. Si algun sentit tenen les frases de Molotov sobre les vagues polítiques revolucionàries i "formes més elevades de lluita", és el següent: en tot el món i en forma simultània o quasi simultània, la situació revolucionària ha assolit tal grau de maduresa que els partits comunistes d'Orient, d'Occident, del Sud i del Nord tenen plantejada la tasca de la vaga general, pròleg immediat a la insurrecció armada.

N'hi ha prou amb passar revista a l'estratègia molotoviana del "tercer període" per a que es revele en tot el seu absurd.

"Guanyar el carrer"

L'altra tasca que es planteja amb la vaga general és la de "guanyar el carrer". En aquest cas no es defenen (almenys amb paraules) els drets "democràtics", aixafats per la burgesia i la socialdemocràcia, sinó el "dret" del proletariat a aixecar les seues barricades. Aqueixa és, precisament, la interpretació que se li ha donat a la consigna "guanyar el carrer" en nombrosos articles de la premsa comunista oficial després del plenari de Juliol. No ens correspon a nosaltres negar-li al proletariat el dret de "guanyar el carrer" mitjançant les barricades. Però cal comprendre què significa açò. Sobretot, cal comprendre que la classe obrera no aixeca barricades per amor a les barricades, al igual que no va a la vaga per amor a la vaga. Ha d'existir un objectiu polític immediat, capaç de fusionar milions de treballadors i donar suport ferm a l'avantguarda. D'aqueixa

forma es plantegen el problema els revolucionaris, no els oportunistes desenfrenats.

A la tasca revolucionària de “guanyar el carrer” (a l’art per amor a l’art) es dediquen diverses jornades especials. La darrera exhibició d’aquest tipus ha estat, com tothom sap, la del 1er d’agost. El comú de la gent es preguntava, ¿per què el 1er d’agost, el fracàs del qual ja havia estat anunciat pel del 1er de maig? Com que *per què?* (responien amb exaltació els estratègs oficials). Perquè cal guanyar el carrer! Com hem d’interpretar-lo, cal guanyar la vorera o la calçada? Fins aqueix moment, per a nosaltres, la tasca del partit revolucionari consistia en guanyar les masses, i la política capaç de mobilitzar a les més àmplies masses i portar-les a desplegar la major activitat obria, inexorablement, els carrers, per gran que fora l’empenyament de la policia en cuidar-los i tancar-los. La lluita per guanyar el carrer no pot plantejar-se com a tasca independent, separada de la lluita política de les masses i subordinada al programa oficial elaborat per Molotov.

I, més important inclús, no es pot enganyar a la història. La tasca no consisteix en semblar més fort sinó a arribar a ser-ho. I no s’ha aconseguirà amb sorolloses fantotxades. Quan *no* hi ha un “tercer període”, és possible *inventar-lo* i aprovar desenes de resolucions. Però no es pot *fabricar* el tercer període en el carrer, d’acord amb un calendari. Si els comunistes segueixen per aquest camí, no trobaran més que derrotes, tràgiques en alguns casos, estúpides i humiliants en la majoria d’ells.

“Res d’aliances amb els reformistes”

Ara bé, el “tercer període” dóna lloc a una altra conclusió tàctica important, que Molotov expressa així: “Ara més que mai, la tàctica d’aliances entre organitzacions revolucionàries i organitzacions reformistes és inadmissible i danyosa” (*Pravda*, número 177, 4 d’agost de 1929).

Les aliances amb els reformistes són més inadmissibles “*que mai*”. Significa que abans també eren inadmissibles? Sent així, ¿com es concilia açò amb la política aplicada entre 1926 i 1928? I si les aliances amb els reformistes són inadmissibles en general, per què són ara *particularment* inadmissibles? Perquè (ens diuen) hem entrat en una etapa d’ascens revolucionari. Però no podem deixar de recordar que el motiu del bloc concertat amb el Consell General dels sindicats anglesos fou, justament, que en Anglaterra s’havia iniciat un ascens revolucionari, i que la radicalització de la classe obrera britànica empentava els reformistes vers l’esquerra. En virtut de què la supersaviesa tàctica stalinista d’ahir es torna amb el cap per baix? En va cercaríem la solució d’aquesta

endevinalla. No obstant, el problema és força senzill. Els empírics del centrisme es cremaren les mans amb l'experiència del Comitè Anglo-Rus, i juraren rotundament evitar semblants escàndols en el futur. Però els juraments són inútils, perquè els nostres estrategs segueixen sense aprendre les lliçons del Comitè Anglo-Rus.

L'error consistí en no concertar un acord circumstancial amb el Consell General que, en efecte, durant aqueix període es desplaçà vers l'“esquerra” davall la pressió de les masses. El primer error fou constituir un bloc, no en base a objectius concrets i pràctics, accessibles a la classe obrera, sinó a frases pacifistes generals i enganyoses fórmules diplomàtiques. L'error principal, que esdevingué en un gegantí crim històric, fou que els nostres estrategs no pogueren trencar immediatament i obertament amb el Consell General quan aquest tornà les seues armes contra la vaga general, és a dir, quan l'aliat circumstancial i poc digne de confiança es transformà en un franc enemic.

La influència que exerceix sobre els reformistes la radicalització de les masses és prou semblant a la de la revolució burgesa sobre els liberals. En les primeres etapes de la mobilització de masses, els reformistes van vers l'esquerra, esperant així poder mantenir-ne la direcció. Però quan la mobilització sobrepassa els marcs de la reforma i exigeix als dirigents que trenquen totalment amb la burgesia, la majoria dels reformistes canvien de color. Els covards companys de ruta de les masses es transformen en esquirols, enemics, traïdors descarats. Al mateix temps, però, alguns d'ells (i no necessàriament els millors) es passen al bàndol de la revolució. L'aliança amb els reformistes, en el moment en què les circumstàncies els obliguen a donar un pas o mig pas endavant, pot ser inevitable. Però cal saber per endavant que els comunistes trencaran implacablement amb els reformistes a penes aquests donen el salt cap a arrere. Els reformistes no són traïdors perquè *sempre*, i amb *cadascun* dels seus actes, complisquen les ordres de la burgesia. Si així fora, no tindrien influència en el moviment obrer i, per tant, la burgesia no els necessitaria.

Justament a fi de comptar amb l'autoritat necessària per a traïr els obrers en el moment decisiu, els oportunistes es veuen obligats, en el període preparatori, a dirigir les lluites obreres, sobretot en les primeres etapes de la radicalització de les masses. D'aquí la necessitat de la tàctica del front únic, que ens obliga, en nom de la major unificació de les masses, a concertar aliances circumstancials amb els seus dirigents reformistes.

Cal conèixer la funció històrica dels socialdemòcrates per a poder arrancar-los, pas a pas, tots els seus llocs de comandament. La direcció actual revela no posseir ni rastres d'aqueix coneixement. Només sap de dos mètodes: el brandlerista d'agafar-se a la cua de la socialdemocràcia (1926-1928), o el

d'identificar la socialdemocràcia amb el feixisme, reemplaçant la política revolucionària per l'insult inoperant. El resultat de sis anys de zig-zags és l'enfortiment de la socialdemocràcia i el debilitament del comunisme. Les directives mecàniques del Desè Plenari sols serveixen per a empitjorar una situació que ja de per si mateixa és roïna.

Només un ignorant sense remei pot creure en el poder miraculós del “tercer període”, capaç de menar el conjunt de la classe obrera a trencar amb la socialdemocràcia i tirar a tota la burocràcia reformista al camp feixista. No, la marxa del procés serà més complexa i contradictòria. La conseqüència inevitable d'una creixent insatisfacció amb el govern socialdemòcrata alemany i amb els laboristes anglesos, la transformació de les vagues parcials i aïllades en moviments de masses, etcètera, quan tots aquests fets es realitzen serà (tinga-ho bé en compte Molotov i Cia.) un *viratge a l'esquerra* d'amplis sectors reformistes, així com els processos interns de l'URSS obligaren el bàndol centrista, a qui pertany Molotov, a girar en el mateix sentit.

Els socialdemòcrates i la Internacional d'Amsterdam, amb l'única excepció dels elements més dretans (tipus Thomas, Hermann Mueller, Renaudel, etcètera), es veuran obligats per les circumstàncies a posar-se al capdavant de l'avanç de les masses, per a mantenir aqueix avanç dins de límits molt estrets o per tal d'atacar els obrers des de la reraguarda quan s'excedisquen aqueixos límits. Si bé nosaltres ho sabem per endavant i allixonem l'avantguarda respecte d'això, el futur mostrarà desenes, centenes i milers de casos en què els comunistes no podran negar-se a concertar aliances circumstancials amb els reformistes, sinó que inclús hauran d'assumir la iniciativa de la seua concertació, de manera tal que, sense permetre que la direcció se'ls escape de les mans, puguen trencar amb els reformistes a penes aquests es transformen, d'aliats poc fermes, en traïdors descarats. Serà inevitable emprar aquesta política sobretot amb l'esquerra socialdemòcrata que, quan es produïska una autèntica radicalització de les masses, es veurà obligada a enfrontar la dreta fins al punt de trencar amb ella. Aquesta perspectiva no contradiu en absolut el fet que els dirigents de la socialdemocràcia d'esquerra siguen sovint els aliats més perillosos i danyosos col·laboradors amb la burgesia.

Qui pot negar-se a aliar-se amb els reformistes, per exemple, en les vagues que ells dirigeixen? Si en aquest moment es donen pocs casos, això es deu a què el moviment de vagues és molt feble i els reformistes poden ignorar-lo o sabotejar-lo. Però quan les masses participen en la lluita, les aliances seran inevitables per a aquests dos bàndols. Serà igualment impossible d'evitar l'aliança amb els reformistes (no sols amb les masses socialdemòcrates sinó també amb els seus dirigents, millor dit amb un sector de la direcció) en la lluita contra el feixisme. És possible que aquesta perspectiva no tarde en plantejar-se, no sols en Àustria

sinó, també, en Alemanya. Les directives del Desè Plenari són el fruit de la psicologia dels oportunistes morts de por.

Els Stalin, Molotov i la resta d'exaliats de Chiang Kai-shek, Wang Tin-wei, Purcell, Cook, Fimmen, La Follete i Radich no deixaran de clamar a viva veu que l'Oposició d'Esquerra advoca a favor d'un bloc amb la Segona Internacional. A penes la vertadera radicalització de les masses agafe els buròcrates per sorpresa, els crits no els impediran anunciar que ha començat un quart període, o la segona etapa del tercer, i tots els Molotov entraran amb "els dos peus" en l'etapa dels experiments oportunistes com el del Comitè Anglo-Rus i el Kumintang obrer i camperol.

No oblideu el vostre passat

Que tots els dirigents del Partit Comunista Francès i els dels altres partits de la Internacional recorden el seu propi passat. Tots ells, menys els joves, sortiren de les files reformistes influïts pel gir a l'esquerra dels treballadors. Això no fou un obstacle perquè els bolxevics feren acords amb els reformistes radicalitzats, amb condicions molt precises: un d'aqueixos acords fou el de Zimmerwald. ¿Com poden els social-patriotes d'ahir estar tan segurs que les masses, en el moment d'apropar-se a les "posicions d'avançada de la insurrecció revolucionària", no produiran una nova generació de Cachin, Monmousseau, Thaelmann, etcètera (confiem que la segona edició resulte millor que no la primera), i que no ens veurem obligats novament a prendre a aquests cavallers de les orelles per tal d'arrossegat-los a posicions revolucionàries, concertar amb d'ells aliances circumstancials, plantejar-los, en una etapa posterior, vint-i-una condicions o potser quaranta-dos o, per contra, llençar-los de cap al pantà de l'oportunisme a penes comencen a retrocedir?

Els teòrics oficials s'equivoquen totalment quan diuen que l'enfortiment de l'ala dreta comunista es deu al fet que la radicalització de les masses espaordí els reformistes "inconscients". Demostren no comprendre què és la psicologia política! Ser oportunista suposa posseir una gran elasticitat i capacitat d'adaptació. Si la pressió de les masses es fes sentir, els Brandler, Jilek i Lovestone es desplaçarien ver l'esquerra, no vers la dreta, i açò és cert sobretot en el cas d'arribistes ja gastats com Sellier, Carchery i la resta, als quals allò que més els importa és no perdre els seus mandats legislatius. És cert que la capacitat d'esquerranització dels oportunistes no és il·limitada. En arribar al Rubicó (al moment decisiu, a la insurrecció), la majoria es farà enrere, cap a la dreta. Així ho demostra, inclús, l'experiència d'un partit tan provat com el Partit Bolxevic (Zinoviev, Kamenev, Rikov, Kalinin, Tomski, Lunatxarski i d'altres). Després de la victòria, els oportunistes giraren novament a l'"esquerra", millor

dit cap el bàndol que tenia el poder (Lozovski, Martinov, Kuusinen i altres més, seguits després per herois de la talla de Pepper, Cachin i Frossard), Però en França el moment decisiu està encara llunyà. Els oportunistes francesos en l'actualitat no se'n van vers l'esquerra sinó vers la dreta, la qual cosa constitueix una prova certa que la pressió revolucionària de les masses no es fa sentir, que el partit es debilita i que els arribistes municipals i de tota classe esperen conservar les seues butaques denunciant el comunisme. Quan aqueixos pèssims elements se'n van, el partit guanya. Però allò de trist és que la política errònia, irresponsable, aventurerista, autosuficient i covarda de la direcció oficial crea condicions força favorables per a aquests desertors i empenta cap a ells a elements proletaris que haurien d'integrar els rengles comunistes.

Una vegada més sobre el perill de guerra

Com si la confusió ja creada fora poca, la situació revolucionària imminent apareix combinada amb el perill de guerra imminent. En fer la defensa d'aquesta tesi, Molotov sorprengué tothom dirigint les seues bateries teòriques contra Varga, el conegut teoricocortesà, el Poloni shakespearia, sempre disposat a afalagar a tot "príncep", siga de dreta o d'esquerra, segons per on bufe el vent. No obstant, per aquesta vegada Poloni no feu blanc. El seu coneixement dels fets i xifres divulgats per la premsa mundial li impedí desplaçar oportunament el meridià de la Internacional Comunista al lloc on Molotov havia col·locat el seu peu esquerre. Varga ha proposat la següent esmena política a la resolució:

"L'agudització de les contradiccions imperialistes, que en aquest moment cap dels principals països imperialistes desitja resoldre per mitjà de la guerra, obliga a aquests a tractar d'atenuar temporalment les contradiccions que provoquen les indemnitzacions."

Semblaria que aquesta afirmació tan cautelosa és absolutament irrefutable. Però, ja que la mateixa requeria algunes consideracions addicionals, Molotov s'ha exasperat. Com és possible creure (udola) que cap de les principals potències imperialistes desitge en l'actualitat resoldre les contradiccions imperialistes per mitjà d'una guerra? "Tots saben [!] (escolteu, escolteu, és Molotov qui vos parla) que el perill d'una nova guerra imperialista creix dia a dia". Però Varga "opina el contrari". No és monstruós? Com s'atreveix Varga a "negar que, precisament en virtut de la posada en marxa del Pla Young, l'agudització de les contradiccions *és un fet inevitable*"?

Tot açò és tan absurd, tan evidentment estúpid, que ni dóna lloc a la ironia "Tots saben que el perill d'una nova guerra imperialista creix dia a dia". Què poder de pensament! Tots ho saben? Malauradament, només ho sap un petit percentatge

de la humanitat que, igual que el flamant líder de la Internacional Comunista, desconeix *com* creix en realitat el perill de guerra. És tan absurd dir que creix “dia a dia” com dir que les masses es radicalitzen dia a dia. Es tracta d’un procés dialèctic, en què la rivalitat imperialista s’exacerba i es suavitza alternativament. Potser Molotov haja escoltat dir que ni tan sols el desenvolupament de les forces productives, el més fonamental dels processos capitalistes, es produeix “dia a dia”, sinó que travessa períodes de crisi i d’auge, de retrocés de les forces productives i fins de destrucció total de les mateixes (en temps de guerra). La marxa dels processos polítics segueix les mateixes pautes, però les seues convulsions són inclús majors.

En 1923 el problema de les indemnitzacions provocà l’ocupació del Ruhr. Fou, ni més ni menys, que un preparació bèl·lica en petita escala. Però únicament això fou ja prou per a generar una situació revolucionària en Alemanya. La Internacional Comunista, dirigida per Zinoviev i Stalin, i el Partit Comunista Alemany, comandat de Brandler, arruïnaren aquesta magnífica oportunitat. L’any 1924, amb el Pla Dawes, fou testimoni del debilitament de la lluita revolucionària en Alemanya i de la *mitigació* de les contradiccions entre França i Alemanya. Així es crearen les premisses polítiques per a l’estabilització econòmica. Quan nosaltres ho diguérem, o millor dit quan predirem aquest procés a finals de 1923, Molotov i els altres saberuts ens titllaren de liquidadors i es llençaren de cap a una etapa d’ascens revolucionari.

Els anys d’estabilització donaren sorgiment a noves contradiccions i aguditzaren algunes de les velles. La revisió del Pla Dawes esdevingué una necessitat imperiosa. Si França o Alemanya s’haguessen negat a acceptar el Pla Young, Europa seria testimoni d’una segona ocupació del Ruhr, però aquesta vegada a escala molt major, amb les corresponents conseqüències. Però això no succeí. Tots els jugadors consideraren més oportú arribar a un acord i, en compte d’una segona ocupació del Ruhr, avui veiem una neteja del districte del Ruhr. La ignorància es caracteritza per confondre les coses, el coneixement comença amb la seua diferenciació. El marxisme mai tolera la ignorància.

Però, ¿que potser (exclama el nostre estrateg), “el resultat del Pla Young no serà necessàriament una agudització de les contradiccions”? Serà necessàriament! Però... com *resultat*. Cal comprendre la successió dels esdeveniments i la dialèctica de les seues alternatives. El fruit inevitable de tot auge conjuntural és una recessió, a vegades una crisi. Però això no significa que una conjuntura bona siga el mateix que una roïna i que la crisi s’apropi “dia a dia”. “Com resultat” d’haver viscut, el ser humà va a unir-se als seus avantpassats, la qual cosa no significa que aqueixa persona arriba a la mort sense haver conegut la infància, el creixement, la malaltia, la maduresa i la vellesa. La ignorància es caracteritza per confondre les etapes d’un procés. La poma de la saviesa ens

ensenya a distingir-les. Però Molotov mai en provà un mos.

El lamentable esquematisme dels dirigents no és totalment innocu; afecta, per contra, la revolució a cada pas. El conflicte sinosoviètic creà l'urgent necessitat de mobilitzar les masses contra el perill de guerra i a favor de la defensa de la Unió Soviètica. No hi ha dubte que en aqueixa situació, i més sota les condicions imperants, els partits comunistes haurien pogut realitzar aquesta tasca amb tot èxit. Per a això calia que la premsa comunista deixés sentir la tremenda veu dels propis esdeveniments. Però, la sort volgué que el conflicte de l'Orient Llunyà esclatés tot just quan s'estaven realitzant els preparatius per a el 1er d'agost. Els agitadors i periodistes oficials insistiren de manera tan furibunda i persistent sobre el perill en general i la guerra en general, que hom perdé de vista el vertader conflicte internacional i gairebé no arribà a la consciència de les masses. Així mateix, en la política de la Internacional Comunista la plaga de l'esquematisme burocràtic es menja la balena de la realitat viva.

Quant a la lluita contra el perill de guerra, cal passar revista a l'estratègia del "segon període": la importància d'una lluita comuna contra el perill de guerra fou una de les principals justificacions del bloc amb el Consell General britànic. En el plenari del Comitè Central de juliol de 1927, Stalin jurà que el bloc amb el Consell General es justificava plenament, en virtut que els sindicats britànics ens ajudaven a lluitar contra l'imperialisme britànic. Per tant, qui exigís la ruptura del bloc amb els esquiroles no estava francament a favor de la defensa de la Unió Soviètica. I així passà que, en 1926-1927, a més del viratge a l'esquerra dels obrers britànics, l'altre gran argument per tal de concertar el bloc amb els reformistes fou el perill de guerra. Ara sembla que tant la radicalització de les masses com la imminència del perill de guerra justifiquen el repudi a qualsevol aliança amb els reformistes. Tot es planteja com si es fes per a sembrar la major confusió possible entre els obrers d'avantguarda.

No hi ha dubte que en cas de guerra, inclusivament davant el perill cert de guerra, els reformistes es passaran amb armes i bagatges al bàndol de la burgesia. Una aliança amb d'ells per a lluitar contra la guerra és tan inútil com un bloc per a portar avant la revolució proletària. Precisament per això, la justificació stalinista del Comitè Anglo-Rus com a arma per a la lluita contra el imperialisme fou un engany criminal perpetrat contra els obrers.

Però la història no sap només de guerres i revolucions, sinó també d'interval·ls entre les mateixes, períodes en què la burgesia es prepara per a la guerra i el proletariat per a la revolució. Així és el període que vivim avui. Hem d'allunyar les masses dels reformistes que, lluny d'entrar en decadència, s'han enfortit en els darrers anys. Però aquest enfortiment els fa dependre més que abans de la

seua base proletària. La tàctica del front únic va dirigida precisament a aqueixa dependència. Però aquesta tàctica no ha de posar-se en pràctica segons Zinov'ev i Brandler, segons Stalin i Bukharin; hem de tornar a Lenin.

Els tres corrents del comunisme

L'Oposició d'Esquerra, que no subscriu el dogma del "tercer període", serà acusada, una vegada més, per franciradors del tipus de Monmousseau de caure en desviacions dretanes. Després de tot el que ha passat els darrers sis anys, podem analitzar aquesta acusació amb tranquil·litat. Ja en el Tercer Congrés de la Internacional Comunista molts dels cavallers que després es passaren a la socialdemocràcia o romangueren temporalment en el brandlerisme ens acusaren, a nosaltres i a Lenin, de desviacions dretanes. Basta recordar que en el Quint Congrés Louis Sellier fou un dels grans adversaris del "trotskisme".

No obstant, segurament els dretans tractaran d'utilitzar algunes de les nostres crítiques. És absolutament inevitable. No *tots* els arguments de la dreta són erronis. En moltes ocasions els propis salts de la burocràcia donen fonament a les seues crítiques. Dins d'aqueix marc, solen emprar criteris marxistes per a contraposar l'oportunisme a l'aventurerisme.

Ha d'agregar-se que en les files de l'Oposició, que amb tota justícia s'autointitula Oposició d'Esquerra, existien fins fa poc alguns elements que se'ns uniren en 1924, no perquè defeníem una posició revolucionària internacional sinó perquè combatíem l'aventurerisme de Zinov'ev. Molts francesos, elements oportunistes en potència, s'aixoplugaren sota la capa protectora de l'Oposició russa. Fins fa poc, molts d'ells feien gala d'un total acord ("*sans reserves*") amb nosaltres. Però quan es tractà de lluitar per les posicions de l'Oposició s'obrí un abisme entre nosaltres i aquests militants de saló. Ells neguen l'existència d'una situació revolucionària només perquè no desitgen que la mateixa es produïska.

A moltes bones persones els molestava sincerament que ens ocupàrem d'introduir una falca entre l'Oposició d'Esquerra i la de Dreta. Deien que la nostra classificació dels tres corrents fonamentals del comunisme contemporani era arbitrària i inaplicable a França, perquè allí no existia un ala dreta. No obstant, els últims mesos, tant a França com en altres països, s'hi ha confirmat la correcció d'aquest "esquema" internacional. La Lliga Sindicalista aixecà amb tota ostentació la bandera de la lluita contra el comunisme, i així trobà aliats en la segona fila de l'oposició sindical. Al mateix temps, els reformistes trencaren amb el partit. En la seua lluita contra l'aventurerisme burocràtic, tracten de mantenir els seus mandats amb el pretext de crear un partit nou.

Immediatament, i en virtut del seu parentiu polític, l'oposició sindical de dreta ha aparegut com vinculada al nou "partit" parlamentari municipal. Així tot va ocupant el lloc que li correspon. I creem que en açò *La Verité* complí una gran tasca.

Una línia recta es determina per mitjà de dos punts. Per a determinar una corba calen almenys tres. Els camins de la política són força complexos i curvilinis. Per tal d'avaluar correctament els distints agrupaments, cal examinar-los en les seues diverses etapes: en moments d'alça revolucionària i en moments de reflux revolucionari. Si volem traçar l'òrbita política de l'Oposició d'Esquerra Comunista hem d'establir una sèrie de punts crítics: els esdeveniments alemanys de 1923, l'estabilització de 1924, la política d'industrialització i la política vers el *kulak* en l'URSS en 1923-1928, la qüestió del Kumintang i la del Comitè Anglo-Rus, la insurrecció de Canton, la caracterització de la teoria i la pràctica del "tercer període", etcètera. Cada una d'aquestes qüestions abraça tota una sèrie de tasques tàctiques. D'aquest complex d'idees i consignes els saltamarges de l'aparell arranquen frases aïllades i amb elles construeixen la teoria d'un apropament entre la dreta i l'esquerra. Els marxistes visualitzen el problema en el seu conjunt i mantenen conseqüentment la seua estratègia fonamental, malgrat els canvis circumstancials. Aquest mètode no brinda resultats instantanis, però és l'únic que mereix confiança. Que els saquejadors saquegen. Nosaltres ens preparem per al demà.

¹ El 'tercer període' dels errors de la Internacional Comunista, *The Militant*, 25 de gener, 22 de febrer de 1930. Si bé aquest treball porta la data del 8 de gener de 1930 els seus tres primer capítols aparegueren als periòdics amb data del 18, 22 i 27 de desembre de 1929 respectivament. [part de la nota de l'edició castellana, NT].